

Medresetüzzehra

Masa Çalışması

Sonuç Bildirisi

Risale-i Nur Enstitüsü /1 Ekim 2017, İstanbul

Bu çalışma, Risale-i Nur Enstitüsü tarafından tertip edilen "Medresetüzzehra" konulu masa çalışmaları sırasında açıklanan ve genel kabul gören kanaatleri bildirmekte olup toplantı yöneticisi ve sekreteri tarafından, oturumlar sırasında alınan notlar üzerinde çalışılarak hazırlanmıştır.

Katılımcılar

Prof. Dr. Ahmet Battal (Oturum Başkanı)
Ahmet Dursun (Sekreter)
Prof. Dr. Abdurrahman Kılıç
Prof. Dr. Hüseyin Uzun
Prof. Dr. Mahmut Kaplan
Prof. Dr. Nurettin Abut
Prof. Dr. Ömer Önbaş
Doç. Dr. Abdurrahman İlğan
Yrd. Doç. Dr. Ali Bengi
Yrd. Doç. Dr. Ömer Ergün
Yrd. Doç. Dr. Hakan Murat Aslan
Yrd. Doç. Dr. Ömer Seyfettin Sevinç
Şemsettin Çakır
Caner Kutlu
Mehmet Ali Kaya
Metin Şencan
Mustafa Akça
Nimet Demir
Sabahattin Yaşar
Erdoğan Çelebi
M. Said Bayraklılar
Bayram Keskin

Said Nursî İslam toplumlarının üç büyük düşmanını 'cehalet, zaruret ve ihtilaf' olarak tesbit etmiş ve sadece yaşadığı bölgenin değil tüm İslam aleminin sıkıntılarına çare olabilecek ciddi önerilerde bulunmuştur.

1. Giriş

İslam dünyasının gerileme nedenleri arasında sayılan eğitimle ilgili problemler bugün de tartışma konusudur. Bu tartışmaların tarihi arka planını birkaç yüz yıl öncesine, Osmanlı'nın son dönemlerine kadar götürmek mümkündür. Eğitimle ilgili problemler Osmanlı'dan Cumhuriyet'e tevarüs etmiş, Cumhuriyet döneminde eğitim alanında yapılan köklü değişiklikler ise problemi çözememiş, daha da derinleştirmiştir.

Yaşadığı dönem ve tarihî süreç itibariyle eğitimle ilgili problemlere yakından şahit olan ve bu hususta projeler sunan isimlerden biri de Bediüzzaman Said Nursî'dir. Doğup büyüdüğü coğrafyanın ve içinde yaşadığı toplumun meselelerini iyi bilen, dönemin eğitim kurumları olan tekke ve medreselerin problemleriyle yüzleşen Said Nursî İslam toplumlarının üç büyük düşmanını 'cehalet, zaruret ve ihtilaf' olarak tesbit etmiş ve sadece yaşadığı bölgenin değil tüm İslam aleminin sıkıntılarına çare olabilecek ciddi önerilerde bulunmuştur. Bu noktada, Bediüzzaman'ın müşahhas bir eğitim ve kalkınma projesi olan Medresetüzzehra "sanat, marifet ve ittifak" hedefleriyle bir medeniyet tasavvuru olarak da değerlendirilebilir.

Bediüzzaman Said Nursî'nin, 1907'de, yaşadığı bölgenin problemlerine dikkat çekmek amacıyla İstanbul'a geliş nedenlerinden biri olan Medresetüzzehra, kuruluş gayesi, hedefleri, eğitim çıktıları ve sosyo-kültürel özellikleri açısından ele alındığında yerelden evrensele uzanan, çağını aşarak günümüze ışık tutan özellikleri içinde barındırmaktadır.

Bediüzzaman Said Nursî İstanbul'a gelerek projesini önce Abdülhamid'e, sonra Sultan Reşad'a sunmuş, projesi için tahsisat ayırttırmış; hatta gönderilen ödenekle binanın temellerini de atmıştır. Ancak Birinci Dünya Savaşı nedeniyle Medresetüzzehra projesi yarım kalmıştır. Cumhuriyet döneminde de Birinci Meclis'e Medresetüzzehra projesini kabul ettiren Said Nursî, Cumhuriyet idaresinin kendisiyle ilgili haksız uygulamalarından doğan ve uzun süren sürgün ve hapislerden dolayı projesini gerçekleştirememiştir. Ancak Medresetüzzehra idealinden hiçbir zaman vaz geçmeyen Said Nursî, yazdığı eserlerde bu üniversitenin yapısı, kuruluş şartları, öğretim programının genel çerçevesi ve ilmin nasıl tahsil edileceğine ilişkin yönetsel yaklaşımlar hakkında somut bilgiler vermiştir. Tek partili dönemde yoğun olarak yaşanan tarassutlar ve yasakların kısmen ortadan kalktığı Demokrat Partili yıllarda da kurulması için sürekli o günün idarecilerine mektuplar yazarak tavsiyelerde bulunmuş ve Medresetüzzehra'yı ideal hedeflerden biri olarak talebelerine de vasiyet etmiştir.

Bediüzzaman Said Nursî'nin Medresetüzzehra ısrarı, yalnızca bir üniversite olmasa gerektir. Bu projenin padişaha sunulduğu yıllar zaten Batılı anlamda üniversitelerin kurulmaya başlandığı, Cumhuriyet dönemlerinde de yaygınlaştırıldığı yıllardır. Bediüzzaman Said Nursî'nin kurmak istediği üniversitenin İslam dünyasını sarsan pozitivist ve materyalist anlayışların doğurduğu yıkıcı etkileri ortadan kaldıracak nitelikleri içinde barındırması, din ilimleri ile fen bilimlerinin birlikte okutulmasını önermesiyle dönemin belirgin çatışma sahası olan mektep - medrese -tekke kavgasına son ver-

mesi, din-bilim çatışmasını ortadan kaldırması, İslam toplumları için “öldürücü zehir” olarak tarif edilen ırkçılık illetini ortadan kaldıracak unsurları içermesi, bilimi Allah’ın isimlerini okutacak bir bakış açısıyla ele alarak ‘mana-i harfi’ kavramını eğitimin özüne yerleştirmesi, onu dönemin diğer eğitim anlayışlarından ve üniversitelerinden ayıran belirgin özellikler arasında sayılabilmektedir. Bu bağlamda Bediüzzaman Said Nursi’nin “Medresetüzzehra” adını verdiği eğitim projesi çok yönlü olarak incelenmeyi hak eden özelliklere sahiptir.

Netice itibariye eğitim konusu son yüzyılların en sıkıntılı meselelerinden biridir. Osmanlı’nın son dönemlerinde gerileme nedeni olarak tesbit edilen eğitimle ilgili problemlere Cumhuriyet döneminde de çare bulunmadığı, bu problemin bugün de devam ettiği gerçektir. Bu bağlamda son yüzyılda “tevhid-i tedrisat” olarak tarif edilen eğitimle ilgili uygulamaları “tahrifat-ı tedrisat” olarak da yorumlamak mümkündür.

Risale-i Nur Enstitüsü tarafından düzenlenen Medresetüzzehra konulu masa çalışmasının sonuçlarını aktaran bu sonuç bildirisi, çok yönlü bir incelemeyi içermektedir. Medresetüzzehra’nın müfredatı, eğitim metodları, eğitim dili, hedefleri gibi hususlar bu çalışmada ele alınmış ve özetle sonuçları sunulmuştur.

2. Medresetüzzehra Kavramı

Medresetüzzehra, Osmanlı devletinin son dönemlerinde ortaya çıkan problemlere çözüm olarak sunulan bir eğitim projesidir. Osmanlı’nın gerilemeye başladığı süreçte, çözüm önerisi olarak öne sürülen Batıcılık, Türkçülük, İslamcılık gibi fikirlerin ve bunların toplumsal sonuçlarının yaşandığı durum ve şartlarda sunulan Medresetüzzehra aynı zamanda bir kalkınma projesidir.

Medresetüzzehra akli ve kalbi birlikte tahkim eden bir anlayışı getirmektedir. Eğitim programı, öğretim yöntemi, kapsamı ve yapısı itibariyle bu sistemde akıl takviye, kalp tasfiye, nefis de terbiye olunmaktadır. Bu bakımdan Medresetüzzehra her yönüyle bir insanîyet pratiğidir. İnsanî değerlerin ön plana çıktığı, her yönüyle gerçek değerleri esas alan bir eğitimin sağlandığı ve uygulamaya geçirildiği, ‘insan-ı kamil’ hedefinin gerçekleştirildiği bir insanîyet projesidir.

Medresetüzzehra, ders metinlerinde ne ve nasıl sorularının yanında, kim ve niçin sorularını ve cevaplarını da kapsayan marifetullah tabanlı bir eğitim sistemidir. Medresetüzzehra iman gözlüğü ile mülk ve melekut, madde ve mana, dünya ve ahiret ayrımı olmaksızın okumayı sağlayan bütüncül bakış açısını içinde barındırır. Genel bir ifade ile Medresetüzzehra ‘mana-i harfi’ ile kainat kitabını okumayı öğreten, fen bilimleri eğitimi ile kainat kitabından; din bilimleri ile Kur’an’dan bilgi üreterek ortak bilimsel bilgiyi ve bilimi marifete dönüştüren bir sistemdir.

Medresetüzzehra öğretim kurumlarının nasıl bir özellik taşıması gerektiğini ifade eden bir kurumsal öneri projesidir. Bediüzzaman Said Nursi’nin

Osmanlı’nın gerilemeye başladığı süreçte, çözüm önerisi olarak öne sürülen Batıcılık, Türkçülük, İslamcılık gibi fikirlerin ve bunların toplumsal sonuçlarının yaşandığı durum ve şartlarda sunulan Medresetüzzehra aynı zamanda bir kalkınma projesidir.

*Medresetüzzehra,
problemlerin
kaynağını teşkil
eden süreci de
anlatan, bilim
üreten, bilimin
felsefesini
yapan, din-bilim
çatışmasını
ortadan
kaldıran, Kurani
yaklaşımın
bilimle entegre
edildiği, sanata
değer veren,
sanatı Allah
için sanat yapan
bir kalkınma
projesidir.*

“Camiül-Ezher’in kız kardeşi olan, Merdesetüzzehra namıyla dârülfünunu mutazammın pek âli bir medrese” olarak tanımladığı Medresetüzzehra, ‘alem-i İslam’ın medresesi’ olarak tarif edilen bir ‘İslam Üniversitesi’dir.

Bediüzzaman Said Nursî ‘Camiül-Ezher üslubunda bir üniversite’ diyerek bu üniversitenin tarzı ve yöntemi hakkında ipuçları vermektedir. Üniversite terimini kullanmaktan çekinmeyen Said Nursî, Ezher’i de İslam aleminin medresesi olarak tarif etmekte ancak Ezher’in Afrika’ya hizmet ettiğini ifade ederek Medresetüzzehra’yı Asya’ya ve dolayısıyla Avrupa’ya hizmet edecek bir üniversite olarak tarif etmekte ve önermektedir.

Medresetüzzehra’yı ifade eden tanımlardan biri de Darülfünun’dur. “Vicdanın ziyası, ulûm-u diniyedir. Aklın nuru, fûnun-u medeniyedir. İkinin imtizacıyla hakikat tecellî eder. O iki cenah ile talebenin himmeti pervaz eder. İftirak ettikleri vakit, birincisinde taassup, ikincisinde hile, şüphe tevellüd eder.” sözlerinden hareketle, Medresetüzzehra, fen ilimleriyle din ilimlerini birleştiren, materyalist ve pozitivist anlayışların inanç alanındaki şüphelerini ortadan kaldıran; bilimden uzaklaşarak bilimsel yaklaşımlara taassupla bakan mektep ve medreselerin konumunu doğru bir çizgiye getiren modern öğretim kurumudur.

Medresetüzzehra çatışma, bölünme ve savaşa çözüm öneren bir barış projesidir. Bediüzzaman Said Nursî’nin tariflerinden yola çıkarak pergelin merkezini Bitlis’e koyduğumuzda, bütün İslam ülkeleri ve Balkanlar bu üniversitenin faaliyet sahası içine girmekte, içeriği de dikkate alındığında ırkçılığı önleyecek, din bilim çatışmasını ortadan kaldıracak, Avrupa medeniyeti ile Kuran medeniyetini mezcedecek bir üniversite tasavvuru ortaya konulmaktadır.

Medresetüzzehra, problemlerin kaynağını teşkil eden süreci de anlatan, bilim üreten, bilimin felsefesini yapan, din-bilim çatışmasını ortadan kaldıran, Kurani yaklaşımın bilimle entegre edildiği, sanata değer veren, sanatı Allah için sanat yapan bir kalkınma projesidir. İlk ortaya konulduğunda Kürtleri ya da Doğu’yu kalkındıracak bir proje gibi görünse de, içerdiği özellikler nedeniyle, dönemini aşan, tüm İslam alemine hitap eden, İslam coğrafyasını da aşarak Doğu’yu ve Batı’yı birleştiren, bu yönüyle insanlığa hizmet edebilecek evrensel özelliklere sahiptir.

Medresetüzzehra, ırkçılığı reddeden, İslam kardeşliğini ve insaniyeti vurgulayan, medeniyetler arası ilişkiyi doğru yönde kurarak Avrupa medeniyeti ile Kuran medeniyetini mezceden uluslararası bir üniversite tasavvurudur. Bu üniversite, yapısı ve hedefleri itibarıyla de AB ülkeleriyle samimi işbirliği ve ortaklığa doğru biçimde rehberlik edebilecek, İslam ülkelerinin demokratik kimliğe kavuşmasında öncülük edecek ve dünya barışına da katkıda bulunacaktır.

Medresetüzzehra bir Kuran medeniyeti projesidir. Müceddidlerin görevi varis olarak yaşadıkları asırda Efendimize veraset etmektir. Bediüzzaman Said Nursî İslam alemiyle birlikte bütün insanlığın problemlerine çare olabilecek cihanşümul bir medeniyet projesiyle bu noktadaki görevini de yerine getirmektedir. Medresetüzzehra İslam milliyetinin teşekkülünde rol üst-

lenen, İslam milletlerini ırkçılık hastalığıyla ayırıştırmanın engellenmesinde öncülük eden Kuranî bir çözüm modelidir.

Medresetüzzehra, fen ilimleriyle din ilimlerini Risale-i Nur bakış açısıyla birleştiren, ahlaki ve manevi değerlerle donanan fertlerin Kuran ve sünnet terbiyesi ile yetiştirilmesine zemin hazırlayan bir eğitim modelidir. Medresetüzzehra, madde-ruh dengesini kazanmış, eşyaya ve tabiata mana-i harfî ile yaratıcısı adına bakabilen bir insan modelini gerçekleştirme projesi olarak da ifade edilebilir.

Günümüz dünyasında hakim sistemlerle ilgili şu tesbiti yapabiliriz. Bilgiyi kim üretiyorsa onun dilini de o ifade eder, yöntemlerini de o üretir. Bu bağlamda Medresetüzzehra bir savunma dili olarak değil ortaya koyduğu dil ve ürettiği bilgi ile bütün insanlığın ortak problemlerine Nebevi bir yaklaşımla çözüm üreten bir medeniyet projesidir.

3. Problemler ve Çözüm Önerileri

Yaşadığı çağın problemlerini yakından takip eden Bediüzzaman Said Nursî eğitimle ilgili meselelere de duyarsız kalmamış, meselenin özüne eğilerek çözüm önerileri sunmuştur.

İrkçılık, ulus devlet olma eğiliminin ortaya çıkardığı toplumsal bölünme, Osmanlı Devleti ve yakın coğrafyadaki ülkelerde bir çatışma problemi olarak ortaya çıkmıştır. Kültür ortaklığının çok fazla olduğu farklı toplumlarda bile ortak zeminin kaybedilmesi ile karşı karşıya kalınması, birlikte yaşamının şartlarını ve fırsatlarını aramayı zorunlu kılmıştır. Belli bir coğrafyaya hitap etmesi beklenen Medresetüzzehra kurumları ortaklıkları öne çıkarıp temellendirmeyi ve yeni ortaklıkları oluşturmayı amaçlamıştır.

Sanayi devrimi ve bilimsel gelişmelerdeki hızın sonucu eğitim kurumlarının dönüşüm gerekliliği doğmuştur. Pozitivist yaklaşımla modern eğitim kurumlarının kurulmasıyla oluşan kurumsal çeşitlilikle birbirini inkar problemi ortaya çıkmıştır. Bediüzzaman Said Nursî, medreselerin içinden gelmiş, tekke geleneğini iyi bilen bir İslam alimidir. Yaşadığı çağ ve coğrafya ve aldığı eğitim nedeniyle iç problemlerle yüzleşmiş biridir ve meseleye hakim bir haldedir. İstanbul'a geldiğinde de mekteplerin durumunu görmüş, mekteplerin ortaya çıkardığı problemlere de yerinde şahit olmuştur.

İslam toplumunun fertlerinin mevcut yönetim biçiminden memnuniyetsizliği yönetim sistemlerinde yeni arayışları doğurmuştur. Yeni arayışların oluşturduğu karışıklık beraberinde uyum problemlerini ortaya çıkarmıştır. Bununla birlikte, adaletsizlik, insan hakları ihlalleri, hürriyetlerin kısıtlanması vb. noktalarda da İslam dünyasının ortak problemleri söz konusudur. Medresetüzzehra, bu tür ortak problemler karşısında ortak anlayışla hareket edecek, aynı değerler etrafında birleşen öğrencilerin yetiştirilmesini sağlayacaktır. Hürriyet, adalet, hak ve hukuk gibi değerlerin ortak bir dile savunulması eğitim sisteminin kalite ve verimliliğiyle ilgilidir. Medresetüzzehra bunu sağlayacak niteliklere sahip olarak sosyal alanlarda karşılaşılacak problemlerin de çözüm kaynağı olacaktır.

*Medresetüzzehra,
fen ilimleriyle din
ilimlerini Risale-i
Nur bakış açısıyla
birleştiren,
ahlaki ve manevi
değerlerle
donanan fertlerin
Kuran ve sünnet
terbiyesi ile
yetiştirilmesine
zemin hazırlayan
bir eğitim
modelidir.*

*İnsan akıl, kalp,
nefis üçgeninde
eğitimini
sürdüren bir
varlıktır. Bugün
hem Batı hem
de İslam ülkeleri
ortak problemlerle
yüzleşmektedir.
Biz, eğitimde
Batı'daki dili
kullanmamızdan
ötürü mekteplerin
ortaya çıkardığı
problemleri hâlâ
yaşamaya devam
etmekteyiz.*

Dinlere karşı oluşturulan olumsuz algının da yardımıyla dinlerin toplum hayatından çıkarılmasına yönelik materyalist ve dinsizlik cereyanları ortaya çıkmıştır. İçinde bulunduğumuz çağın aydınlamacı, tek gözlü, tek yönlü, pozitivist bakış anlayışı inkar-ı uluhiyetin özünü oluşturmuştur. Bu bakış açısı insanlığı manevi bir cehennem azabıyla tarumar etmiştir. Yaratıcıyı inkar eden, görmezden gelen bir anlayıştan yaratıcının isim ve sıfatlarını malumata çevirmek şeklinde ifade edebileceğimiz, din ve bilimi barıştıran, insanın yaratıcısı ile bağlarını kuran bir eğitim anlayışına ihtiyaç duyulmaktadır.

Günümüz eğitim sisteminde öğrenilen ilimlerin kişiyi Allah'a götürmesi; hatta bırakın fen bilimlerini, imana dair öğretilen ilimlerin dahi kişiyi imana götürmek yerine imana dair şüpheleri çoğaltması ciddi bir paradokstur. Bu sonuç, bilginin tahkikleşmemesinden; yani tasdik, şuhud, burhan ve zihin mertebelerinden bir bir geçip, kalbe tasdik ettire ettire ilerleyip salabet-i imaniye mertebesine gelemeyişinden kaynaklanmaktadır.

İdeal insan yetiştirme problemi yalnız İslam dünyasına ait bir problem de değildir. Batı bilimsel gelişmelerde ileri bir seviyeye gelmekle birlikte bugün manevi sahalarda yaşadığı problemler ortak bir meseleye işaret etmektedir. İnsan akıl, kalp, nefis üçgeninde eğitimini sürdüren bir varlıktır. Bugün hem Batı hem de İslam ülkeleri ortak problemlerle yüzleşmektedir. Biz, eğitimde Batı'daki dili kullanmamızdan ötürü mekteplerin ortaya çıkardığı problemleri hâlâ yaşamaya devam etmekteyiz. Öncelikle materyalist ve dinsizlik adına oluşturulan bilim dilinin terk edilmesi, kainat kitabından ve Kuran'dan çıkarılan yeni bilim dilinin hakim kılınması gerekmektedir. İnancı reddetmeyen yaklaşım bu değişimi sağlayabilir. Bediüzzaman Said Nursi'nin bu noktadaki önerisi kalbin hakim olduğu bir marifetullah eğitimidir. Materyalist ve dinsizlik cereyanından beslenen Avrupa'nın ve onu rehber edinen Cumhuriyet'in tek kanatlı bir insan tipi yetiştirme sistemi problemin asli kaynaklarından biridir. Eğitimde akıl kalp birlikteliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Bediüzzaman Said Nursi'nin temel önerisi, bu birlikteliğin sağlandığı bir eğitim sistemidir.

Medresetüzzehra eğitim programı, öğretim yöntemi ve ders içerikleri olarak bu problemi ortadan kaldıracak özelliklere sahiptir. Toplumda taassup ve şüphenin olmaması için din ilimleriyle fen ilimlerinin barışık bir şekilde ve ittifak halinde öğretilmesi Medresetüzzehra'nın en temel özelliklerinden birisidir.

İslam dünyası kaynağında cehaletin yattığı bir dizi problemle bugün de savaşmaktadır. İslam dünyasındaki ümitsizliği kırmak, ihtilafları ortadan kaldırmak, İslam kardeşliğinin yolunu açmak, akli ve kalbi birleştirmek, İslamiyet'i akıl ve burhana dayandırmak, kabiliyetlerin inkişafını sağlamak, değerleri Kuran ve kainat kitabının birlikte okunmasıyla hayata mal etmek, medrese, mektep vs. farklılıklarını ve anlayışlarını aynı maksatta ittifak ettirmek için Medresetüzzehra tarzında eğitim anlayışına ihtiyaç duyulmaktadır.

4. Medresetüzzehra'nın Yapısı ve Öğretim Programının Özellikleri

Medresetüzzehra tek kanatlı olarak tarif edebileceğimiz günümüz eğitim sisteminin doğurduğu hile ve şüpheyi ve taassubu doğuran anlayışların terk edildiği, ikisinin de problemlerini halleden bir yaklaşıma sahiptir. Din ilimlerini vicdanın ziyası, fen ilimlerini de aklın nuru olarak tarif eden Bediüzzaman Said Nursî, Kuran ve kainat kitabını birlikte mütalaa edip mezc ederek, marifetullahı yol açacak bir anlayışı esas almaktadır. Bu okullarda okutulacak metinlerle fen ve sanat metinleri "Esmâ" talimi haline gelecek ve marifetullah eğitimi her alana yayılacaktır.

Bütün fenlerin yaratıcıyı anlatan marifetullah metinlerine dönüştürülmesi, pozitivist anlayışların doğurduğu temel problemleri de ortadan kaldıracaktır. Esmâül-Hüsna üzerine bina edilecek bir müfredat, insanın yaradılış gayesine uygun olarak marifetullah eğitiminin de öncüsü olacak, bu anlayış Batı'da sonuçları görülen problemlere de çare sunacaktır. Medresetüzzehra, bütün pozitif bilimleri, Allah'ın kainata koyduğu kanunları keşif aracı olarak görerek Esmâ-i Hüsna talimi yaptırmakta ve bu meşguliyeti de ibadet olarak görmektedir.

Medresetüzzehra İslam toplumlarının yaşadığı iç buhranları ortadan kaldıracak, fertleri kendi özüyle tanıştıracak, toplumlara Kuran medeniyetini her yönüyle inşa ettirecek bir üst dile sahiptir. Bediüzzaman Said Nursî, kendi kültürünü, dilini ve tekniğini bize empoze eden Batı karşısında manen yenilen ve materyalist anlayışlara savrulan dindarları toparlamakta, Batı'da üretilmiş olan bilim dilini mana-i harfi hesabına çevirmekte, yeni bir dil üretmekte; dil seçimini de, kelime seçimini de mana-i harfi bağlamında yapmaktadır.

Bediüzzaman Said Nursî, bir yandan skolastik bataklığına saplanan medreselerin ve diğer taraftan da insan ile yaratıcısı arasındaki temel bağları koparıp atan mekteplerin problemlerine çözüm önerilerini Medresetüzzehra projesiyle dile getirmiştir. Eğitimde ilim, yaratıcıyı tanıtan bir fener tarzında sunulmalıdır. Öğrencinin aldığı derslerde yaratıcıyı görmesi fitri olarak gelişmelidir. Bu bağlamda Medresetüzzehra, rönesans aklına teslim edilmiş sanat dilini, imanın inkışafına vesile edecek yöntemleri kullanarak Sani-i Hakim'e ulaştıracak yolları gösterir ve bunun fitri olarak gerçekleşmesini sağlar.

Genel olarak içinde bulunduğumuz durum her açıdan skolastik bir durumdur. Medresetüzzehra'nın bilime, dine ve hayata dair yaklaşımının temelini oluşturacak bilgi teorisi, bilim felsefesi Risale-i Nur'da kendini göstermektedir. Bu bağlamda Medresetüzzehra'nın öğretim programları Risale-i Nur metinlerinden çıkarılmalıdır.

Bir öğretim programında bireyin neyi, niçin ve nasıl kazanacağı; kazanıp kazanamadığının nasıl anlaşılacağı temel değişkenlerdir. Medresetüzzehra'nın öğretim programlarının oluşturulmasında Risale-i Nur Külliyatı temel kaynak olacaktır. Bu eserler bireye neyin, niçin ve nasıl kazandırılması gerektiği konusunda oldukça net bilgiler içermektedir. Bilgi, beceri ve değer içeren metinlerden oluşan risaleler, işleniş bakımından da "nasıl" sorusunun cevabını içinde barındırmaktadır.

*Bediüzzaman
Said Nursî, bir
yandan skolastik
bataklığına
saplanan
medreselerin ve
diğer taraftan da
insan ile yaratıcısı
arasındaki temel
bağları koparıp
atan mekteplerin
problemlerine
çözüm önerilerini
Medresetüzzehra
projesiyle dile
getirmiştir.*

Bediüzzaman
Said Nursî
Medresetüzzehra
olarak
isimlendirdiği
eğitim projesini
üç farklı dönemde
(Meşrutiyet,
Cumhuriyet ve
Demokrat Parti)
gerçekleştirmek
için teşebbüslerde
bulunmuştur.
Proje
onaylanmasına,
temelleri
atılmasına
rağmen
gerçekleşmemiştir.

“Risale-i Nur’un hocası yine Risale-i Nur’dur” anlayışı; Bediüzzaman’ın “ben sizin ders arkadaşınızım” demesi, bu eğitim modelinde öğrenen merkezli bir yaklaşımın esas olduğunu göstermektedir. İhlas ve Uhuvvet Risalelerinde verilen ölçülerle işbirliğine dayalı öğrenmeyi öne çıkardığı, Risaleleri okuyan herkesin kendine göre bir hissesi olduğunun vurgulanması bireysel ayrılıklar ve farklı öğrenme özellik ve stillerinin içinde var olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda, bilginin mutlak değil, değişebilir, dönüştürülebilir ve yeniden üretilebilir olduğu yapılandırmacılık anlayışına uygun özellikleri içeren zengin metinlerden öğretim programlarının yapısı ortaya çıkarılabilir.

Medresetüzzehra’nın öğretim programları, demokratik bir eğitim anlayışına sahip olacaktır. Resmi ideolojilerin, ideolojik baskı ve zorlamalarının olmadığı, Asr-ı Saadet’in yönetim tarzını oluşturan hakiki cumhuriyetin ‘adalet, meşveret ve kanunda inhisar-ı kuvvet’ ilkeleri temele alınarak, demokratik değerler, kainat kitabı ve Kuran’dan süzülerek gelen bilgilerin işlendiği öğretim ortamının iklimini oluşturacaktır. Bu okullar hürriyetçi anlayışların toplumlar da yerleşmesinin öncülüğünü yapacaklardır.

Medresetüzzehra’nın orijinal yaklaşımlardan biri “darulmuallimin” ile ilgili söylenenlerdedir. Medresetüzzehra genel olarak ‘öğretmen problemini’ ortadan kaldıracak bir yaklaşımla, eğitimcilerin de Medresetüzzehra içerisinde, aynı eğitim yöntem ve hedefleriyle yetiştirilmesini dile getirmektedir. “Darulmuallimini ona merkez yapmak ve darulfünunu mutazammın bir üniversite kurmak” ifadeleri buna yöneliktir. Pratik bir yaklaşım olarak, Bediüzzaman’ın genel kurgusundan hareketle bugün için fiziksel bir mekandan ziyade, her üniversitede uygulanabilir bir programdan da bahsetmek mümkündür. İfade edilen genel prensipler çerçevesinde Medresetüzzehra her ortamda çalışabilir, o ortamı kendine göre uyarlayabilir bir sistemi de içinde barındırmaktadır. Bu bağlamda Medresetüzzehra’nın içerik ve müfredatı günümüz eğitim sisteminde rahatlıkla uygulanabilecek özelliklere sahiptir.

a) Genel Hedefler

Bediüzzaman Said Nursî Medresetüzzehra olarak isimlendirdiği eğitim projesini üç farklı dönemde (Meşrutiyet, Cumhuriyet ve Demokrat Parti) gerçekleştirmek için teşebbüslerde bulunmuştur. Proje onaylanmasına, temelleri atılmasına rağmen gerçekleşmemiştir.

Üniversitenin temel hedefi cehalet, zaruret ve ihtilaf olarak görülen hastalıkları sanat, marifet ve ittihad ilacıyla tedavi etmek, insan-ı kamil manasında bir insan ve toplum modelini oluşturmaktır. Bu ideal model maddî anlamda bugüne kadar gerçekleşmemiş; ancak Bediüzzaman Said Nursî yeni bir yol açarak manevî Medresetüzzehra’yı kurmuş, Risale-i Nur külliyesi ve ona bağlı olarak oluşturulan hizmet anlayışıyla yediden yetmişe herkesin dahil olduğu bir alanı ifade eden yeni bir sistemi hayata geçirmiştir. Medresetüzzehra hem eğitim, hem bilgi, hem fikir-bilim üretmeyi hem de bunu hayata uygulamak üzere yaymayı hedeflemektedir.

Medresetüzzehra, bireylerin farklı ilgi ve ihtiyaçlarına cevap veren yapılar durumundaki medrese, tekke ve mektep üçlüsünü ortak bir anlayış ve kurumsal bütünlük içinde ele almaktadır. Bununla birlikte 'fünun-u cedi-deyi ulum-u medaris ile mezcetmek' ifadesi, eğitimle birlikte bilginin kurumsallaştırılmasını ve bilginin o toplumda ve kurumda kalmasını ifade etmektedir.

Medresetüzzehra'nın bir amacı da dünya ve ahiret dengesini sağlıklı olarak kuran bireyler yetiştirerek, bireysel gelişimi desteklemektir. Bediüzzaman'ın üzerinde en çok durduğu hususlardan biri madde-ruh dengesini sağlamış insanın yetiştirilmesidir. "Dünya ve ahiret dengesini ve diğer dengeleri sağlamış insan modelini nasıl oluşturabiliriz?" sorusu ideal bir toplum oluşturmak açısından da önem arz etmektedir. Kainat ve hayat denge üzerindedir. Akıl, kalp ve ruh da denge üzerinde olmalıdır. Rahman suresinde dört defa mizan kelimesinin geçmesi dengenin önemini vurgulamaktadır. Medresetüzzehra hayatın her alanında bu dengelerin sağlanmasını hedeflemektedir.

Diğer bir amaç, nitelikli bireylerden hareketle, demokratik toplumsal yapıyı kurmak, yaşamak, sürdürmek ve ittihad-ı İslam'a yol açmaktır. Medresetüzzehra eğitim modelinin fert ve toplum bazında müsbet sonuçlarından bazıları; beşeri insan etme, insanı insaniyet sıfatları ile buluşturma, insanı bu nitelik ve kazanımlarıyla toplumun hizmetine sunma, toplumdaki fakirliğin, cehaletin ve ihtilafın sanat marifet ve kardeşlikle izale edilmesi, ittihad-ı İslam'ın sağlanması ve sulh-i umuminin meydana gelmesi olarak sayılabilir.

Medresetüzzehra İslam kardeşliğini hedefleyen, muhabbet ve uhuvvet duygularının İslam toplumlarının temel dinamiklerinden biri olmasını arzulayan bir modeldir. Medresetüzzehra'nın hedefi; bin dört yüz yıllık İslam kültürünü günümüz medeniyeti ile birleştirmek ve yeni bir İslam medeniyeti oluşturmak, farklı dil, kültür ve milletleri Kuran medeniyeti etrafında bütünleştirmek, fen bilimlerini marifet-i İlahiye, felsefeyi hikmet-i rabbaniye yapmak ve İslamiyet'i taassuptan kurtararak eşyanın hakikatine ulaşmayı sağlamaktır.

Medresetüzzehra'nın özünde ideolojik devletin ve baskının olmaması, bunlardan uzak tutulması hürriyetçi bir yaklaşımın esas alınması bilimsel gelişmelerin sağlam zeminlere oturtulması açısından önem kazanmaktadır. Bu bağlamda "adalet, meşveret ve kanunda inhisar-ı kuvvet" temel demokratik sistem ve bilincin toplumda yerleşmesi ve istibdadın ortadan kalkması için yapılan çalışmalar manevi Medresetüzzehra çalışmalarıdır.

Medresetüzzehra'nın hedefi İslam'ı insanlığın ortak malı haline getirmek ve dinin farklı toplumlarla birlikte yaşanmasını sağlayarak tüm insanlığı kemale erdirmektir. Medresetüzzehra yapısı ve hedefleri itibarıyla de AB'ye giriş vesile olacak, İslam ülkelerinin demokratik kimliğe kavuşmasında öncülük edecek ve dünya barışına da katkıda bulunacak özelliklere sahiptir.

Medresetüzzehra'nın hedefi; bin dört yüz yıllık İslam kültürünü günümüz medeniyeti ile birleştirmek ve yeni bir İslam medeniyeti oluşturmak, farklı dil, kültür ve milletleri Kuran medeniyeti etrafında bütünleştirmek, fen bilimlerini marifet-i İlahiye, felsefeyi hikmet-i rabbaniye yapmak ve İslamiyet'i taassuptan kurtararak eşyanın hakikatine ulaşmayı sağlamaktır.

*Medresetüzzehra,
İslamiyet'i
yanlış hikaye
ve taassuptan
kurtarıp eşyanın
hakikatine
ulaşmayı sağlar,
"İslamiyet'i onu
paslandırان
hikayat ve
İsrailiyat ve
taassubat-ı
barîdeden kurtarır
ve mehasin-i
meşrutiyeti
neşir için kapı
açar" ve o kapı
ile temel hak ve
hürriyetlerin
öncülüğünü
yaparak her
yönüyle gelişmiş
bir toplumun
temelini atar.*

Medresetüzzehra Kuran-ı Kerim'in eğitim modelini esas alarak iman esaslarının fertlerde sarsılmaz bir şekilde yerleşmesini sağlar. Zira Kur'an; tahkik, tasdik, şuhud (gözlem) ve bürhanlardan yola çıkarak gayba inanma metodunun öğretildiği mukaddes ve örnek bir kitaptır.

b) Öğrenme Çıktıları

Medresetüzzehra'nın öğrenim çıktıları/kazanımları açısından ele alınması yani buradan mezun olan fertlerin hangi niteliklere sahip olacağını belirlemek önemlidir. Aşağıda sunulan çıktılar sadece bir örnek olarak verilmiştir. Bu konu başlı başına bir ihtisası işidir. Uzmanlardan oluşacak komisyonların gecikmeksizin bu çalışmayı daha detaylı bir şekilde yapmaları kaçınılmazdır. Konu fert, toplum ve insanlık açısından ele alınabilir (ya da bu ayrımlar yeniden şekillendirilebilir):

Ferdî açıdan;

Medresetüzzehra kurumlarından mezun olan öğrenci;

- İstibdadın zulüm ve tahakküm olduğuna inanır.
- Cehalet, zaruret, ihtilaf hastalıklarının ne olduğunu bilir, bunlara karşı sanat, marifet ve ittifak silahıyla mücadele etmesi gerektiğine inanır, bu mücadeleyi gerçekleştirecek donanımı elde eder.
- Başkasını yutmaklar beslenen menfi milliyet anlayışından uzak durur, İslamiyet milliyetini, İslam kardeşliğini esas alır.
- İlimlerin Allahın tecellisi olduğunu bilir.
- Fen ilimleriyle din ilimlerinin neye tekabül ettiğini anlar, ikisini mezcederek öğrendiği ilimlerle kainatı yaratıcı namına okur, marifetullah yolculuğuna çıkar.
- Batı'nın ifade ettiği sosyal, kültürel kodları bilir, Batı'yı bütünüyle reddetmez, Avrupa medeniyetinin İslam hakikatleriyle birleşmesi gerektiğine inanır.

Toplum açısından;

- Medresetüzzehra, İslamiyet'i yanlış hikaye ve taassuptan kurtarıp eşyanın hakikatine ulaşmayı sağlar, "İslamiyet'i onu paslandırان hikayat ve İsrailiyat ve taassubat-ı barîdeden kurtarır ve mehasin-i meşrutiyeti neşir için kapı açar" ve o kapı ile temel hak ve hürriyetlerin öncülüğünü yaparak her yönüyle gelişmiş bir toplumun temelini atar.

- Medresetüzzehra sosyal ve siyasi açıdan çalkantılarla sarsılan İslam toplumlarının Kuranî bir yaklaşımla toplumu yeniden inşa sürecini başlatacaktır. Hürriyet ve meşveret zemininde kurulan Medresetüzzehra sisteminde yetişen öğrenciler İslam toplumlarını istibdad-ı mutlakattan kurtarmaya çalışarak Kuran'ın temel emirlerinden biri olan meşverete riayetle hürriyet ve meşrutiyetin de emsalsiz numuneleri ve uygulayıcıları olacaklardır.

- Medresetüzzehra talebeleri emniyet ve asayişten yana olup anarşiye karşı çıkmakta, huzurlu bir toplumun örneklerini teşkil etmektedirler.
- Medresetüzzehra İslam toplumlarını istibdad-ı mutlakattan kurtarmaya ve İslam toplumları arasındaki uhuvveti inkişaf ettirmeye vesiledir.
- Medresetüzzehra Sırat-ı Müstakim’i ifade eden hikmet, iffet ve şecaati fert ve toplumların temel özelliği haline getirir.

İnsanlık açısından;

- Medresetüzzehra Batı ile Doğu’yu mezceden, felsefe ile hikmeti buluşturan özelliği ile tüm insanlığın ihtiyaç duyduğu değerlerle tekrar buluşmasını sağlayacaktır.
- Medresetüzzehra eğitim modeli, fert ve toplum bazında müsbet sonuçları içinde barındırır. Beşeri insan etme, insanı insanîyet sıfatlarıyla buluşturma, insanı bu nitelik ve kazanımlarıyla toplumun hizmetine sunma, toplumdaki fakirliğin cehaletin ve ihtilafın sanat, marifet ve kardeşlikle izale edilmesi, ittihad-ı İslam’ın sağlanması ve sulhu umuminin meydana getirilmesi gibi sonuçları içerir.
- Medresetüzzehra ırkçılık illetini yok eder, İslam kardeşliğini tesis eder, felsefe ve fenlerin din ilimleri ile barışmasını, müsbet Avrupa medeniyetinin İslam hakikatleri ile birleşmesini sağlayarak insanlığa hizmet eder. Medeniyetler çatışmasını değil medeniyetler barışmasını teşvik eder, sulhu umuminin yolunu açar.
- Risale-i Nur’da Nur talebeleri için yapılan “Medresetüzzehra erkanları” tabiri dikkat çekici bir ifadedir. Medresetüzzehra kazanımları açısından bakıldığında, Nur talebeleri diğer İslamî hareketler içerisinde çağın problemlerini çözmeye, insanlığın temel meselelerine çözüm üretmeye, ideal insan tipini yetiştirme ve hayata geçirme noktalarında öne çıkmaktadırlar. Medresetüzzehra erkanları olarak tarif edilen Nur talebeleri, insanlığa hizmet ve tahripçi zihniyete engel olan yönleriyle Medresetüzzehra’nın öncüleri konumunda olmaktadır.

c) Öğretim Dili

Bediüzzaman’ın ilk olarak Bitlis, Van ve Diyarbakır merkezli olarak kurmak istediği Medresetüzzehra’nın dili ile ilgili Risale-i Nur metinlerinden bazı sonuçlara ulaşmak mümkündür. Kurulduğu yerler ve coğrafyanın sosyo-kültürel yapısı ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak Münazarat’ta Medresetüzzehra’nın dili ile ilgili “İsan-ı Arabî vacip, Kürdî câiz, Türkî lâzım kılmak” ifadeleri kullanılmaktadır.

Bediüzzaman Said Nursî’nin büyüdüğü coğrafyada medreseler en önemli eğitim kurumlarıdır. O, Kürtçenin yerel dil olarak hakim olduğu bu medreselerin Medresetüzzehra’ya dönüştürülerek İslam coğrafyasının başka yerlerinde de uygulanmasını istenmektedir. Bu okulların kurulduğu yerlerdeki yerel dilin Kürtçe olması, bu dilin de varlığını zaruri kılmaktadır. Bediüzzaman, yaşadığı dönemde Şark’ta açılan okullardan dolayı memnu-

Risale-i Nur’da Nur talebeleri için yapılan “Medresetüzzehra erkanları” tabiri dikkat çekici bir ifadedir. Medresetüzzehra kazanımları açısından bakıldığında, Nur talebeleri diğer İslamî hareketler içerisinde çağın problemlerini çözmeye, insanlığın temel meselelerine çözüm üretmeye, ideal insan tipini yetiştirme ve hayata geçirme noktalarında öne çıkmaktadırlar.

Medresetüzzehra birçok yerde kurulabilir. Bu diller kurulduğu coğrafyanın özelliklerine göre değişkenlik gösterebilir. Bediüzzaman Said Nursî, Medresetüzzehra'yı Ezher'in kız kardeşi olarak tarif etmektedir. Bu tarif onun velud olması ile ilgilidir. Model bir üniversite her yere uyarlanabilir, her yerde şubeleri açılabilir. Bu şubelerin dili ve müfredatı, temel özelliklerini ve hedeflerini korumak kaydıyla değişkenlik gösterebilir.

niyetini dile getirirken bir sıkıntıyı da gözler önüne sermektedir. Bu da buraya gelen öğretmenlerin Kürtçe bilmemelerinden ötürü faydalı olamamalarıdır. Bediüzzaman bu problemi gözlemleyerek Medresetüzzehra'da yerel dilin mutlaka olması gerektiğini belirtmekte, öğretim üyelerinin de Kürtçe bilmesi gerektiğini "Zülcenaheyn ve Kürtlerin ve Türklerin mutemedi olan Ekrad ulemasının veya istinâs etmek için lisan-ı mahallîye âşına olanları müderris olarak intihap etmektir" sözleriyle dile getirtmektedir. Bu bağlamda, kurumda görev yapacak öğretim kadrosunun, kurumda bulunan öğrencilerin başta dili olmak üzere kültürel özelliklerine yabancı olmaması gerektiği söylenebilir.

Yerel diller meselesi bu kurumların kurulduğu yere göre değişkenlik gösterebilecektir. Bununla birlikte Arapça Kuran'ın dili olduğundan Medresetüzzehra'nın temel dillerinden biri olarak ön şarttır. Türkçe ise bizim ülkemiz için resmi dil olarak ifade edilmektedir. Medresetüzzehra'nın kurulabileceği farklı İslam ülkeleri için de o ülkenin resmi dili olarak düşünülmelidir. Çağın şartlarına göre, İngilizce, Çince, Hintçe, Rusça, Almanca vs. gibi diğer dillerin de bu okullarda okutulan diller arasında olması zaruridir.

Medresetüzzehra birçok yerde kurulabilir. Bu diller kurulduğu coğrafyanın özelliklerine göre değişkenlik gösterebilir. Bediüzzaman Said Nursî, Medresetüzzehra'yı Ezher'in kız kardeşi olarak tarif etmektedir. Bu tarif onun velud olması ile ilgilidir. Model bir üniversite her yere uyarlanabilir, her yerde şubeleri açılabilir. Bu şubelerin dili ve müfredatı, temel özelliklerini ve hedeflerini korumak kaydıyla değişkenlik gösterebilir.

d) Öğretim Materyalleri

Yazılı materyaller (kitap vb.) veya teknolojik materyaller; Risale-i Nur'da yer alan temel beceri ve değerleri öğrencinin geliştirmesini sağlayacak bir özellik içermelidir. Bu bağlamda Kuran kaynaklı ve kainat kaynaklı bilgileri içeren materyaller, bireyin 'mana-ı ismî, mana-ı harfi, nazar, niyet gibi becerilerini kullanmasına yönelik oluşturulmalıdır. Medresetüzzehra'da okutulacak ders kitaplarını ve ders içeriklerini belirlemek için ilgili alan ve fenlerden uzman kişilerden, program geliştirme ve ölçme değerlendirme uzmanlarından oluşan mütehassıs heyetler bir araya gelerek metinleri oluşturmalıdır. Buradaki temel yaklaşım, bilgiyi felsefi bilgi yığını olmaktan kurtarmak yani odundan nura dönüştürmek, her metni temel kazanım olarak bir marifetullah eğitimine dönüştürmek olmalıdır.

5. Medresetüzzehra'nın Kurumsal Yapıya Dönüştürülmesi

a) Genel olarak kurumsallaşma

Çok yönlü bir eğitim hareketi olan Medresetüzzehra, dil, anlatım, öğretim programı, yönetim şeması, öğrenci profili, öğretim elemanı nitelikleri, öğretim ortamları, finans kaynakları vb. bakımlardan ayrı ayrı tartışılmalıdır. Öncelikli olarak Risale-i Nur'un hiçbir şeye alet edilmemesi, maddî bir alana sıkıştırılmaması prensiplerinden hareketle maddî Medresetüzzehra'nın

böyle bir riske girilmeksizin maddî bir şekilde nasıl bürüneceği ve oluşturulacağı önemli bir sorudur.

Çok katmanlı ve geniş bir vizyona sahip olan Medresetüzzehra'nın kurulmasını ve yayılmasını fitri bir süreç olarak düşünmek yerinde olacaktır. Gelinek nokta itibarıyla Medresetüzzehra'nın cismani olarak teşekkülünün ve şekillenmesinin siyasi bir sürecin değil fitri bir sürecin sonucu olacağını söylemek mümkündür.

Medresetüzzehra savunmacı bir refleksle kendini göstermeyecektir. Medresetüzzehra hem Ezher manasını taşıyacak hem de Ezher'i aşacak, ayrıca manevi anlamda Risale-i Nur'u içinde barındıracak ve Risale-i Nur'un temel prensiplerini yansıtacak özelliklere sahip olacaktır. Dolayısıyla Medresetüzzehra'nın oluşum kriterlerini, yapısını ve diğer özelliklerini Risale-i Nur'dan elde edilecek ipuçlarıyla belirlemek mümkündür. Bu bağlamda manevi Medresetüzzehra alanında yapılan çalışmalar maddî Medresetüzzehra'nın temelini oluşturacaktır.

Medresetüzzehra'yı, ilkokuldan başlayarak tüm öğretim kademelerini de içine alan süreçler şeklinde tasarlamak gerekecektir. Bediüzzaman marifetullah eğitimini çok küçük yaşlardan itibaren önermektedir. Bu anlamda sistemi çocuğun çok erken yaşlarından itibaren tasarlamak yerinde olacaktır. Bunun yanında lisansüstü eğitim de aynı yapı içinde yer almalıdır. Said Nursi'nin elli talebe ile dünyayı değiştireceğini söylemesi, ihtisas eğitiminin önemi açısından bir ipucu olarak yorumlanabilir.

Kurumun yapısı ve eğitim dilleri göz önünde bulundurulduğunda ise hazırlık sınıflarının olması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Farklı dil ve kültüre sahip öğrencilere ev sahipliği yapacak olan bu üniversitede sağlıklı bir uyum süreci için dil eğitimini de içinde barındıran bir hazırlık döneminin olması gereklidir. Hazırlık sürecinden sonra Medresetüzzehra'da öğretim yapılacak alanlar, fen ve din ilimlerinin bütün bileşenlerini içermelidir.

Medresetüzzehra'nın kuruluşunu sağlayacak zeminlerin önceden hazır edilmesi önemlidir. Hazırlıklar buna göre olmalı ve Medresetüzzehra'nın öncüsü olacak çalışmalar yapılmalıdır. Bunun için Medresetüzzehra'nın numunesi şeklinde kurulabilecek Enstitülerde Medresetüzzehra'nın öğretim programları uygulanabilir ve geliştirilebilir; daha sonra bu kurumlar da resmleştirilebilir. Bunun için bilimsel çalışmalar yapılmalı; araştırma-inceleme yazıları, bildiri ve makaleler kamuoyuyla paylaşılmalıdır. Bu konudaki bilimsel çalışmalar hızlandırılmalı ve desteklenmelidir.

Medresetüzzehra'yı oluşturacak potansiyel proje ve fikirleri sistematik hale getirip geliştirecek ve bunları ilmî bir dil ve metod kullanarak bütün insanlığa ve özellikle ilim camiasına kazandıracak teknik destek birimleri hayata geçirilmelidir. Fikir işçiliği suretinde, fikirlerin çarpışmasından hakikatlerin ortaya çıkacağı gerçeğinden hareketle Medresetüzzehra'nın müzakere edildiği toplantılar sıklaştırılmalıdır. Yine Medresetüzzehra'nın bilimsel alt yapısını oluşturmak için Risale-i Nur üzerinden çalışmalar yapmak gerekir. Risale-i Nur'daki kavramların çalışılması, metin şerhlerinin yapılması, bilimsel gelişmelerin Risale-i Nur'a göre incelenmesi bu alt yapının oluşturulması açısından önemlidir.

Medresetüzzehra'nın kuruluşunu sağlayacak zeminlerin önceden hazır edilmesi önemlidir. Hazırlıklar buna göre olmalı ve Medresetüzzehra'nın öncüsü olacak çalışmalar yapılmalıdır.

Alt yapının oluşturulması bağlamında; bir ön model olarak Risale- Nur dersaneleri Medresetüzzehra'nın hedeflerinin kısmen de olsa gerçekleştirildiği yerler olarak düşünülebilir.

Medresetüzzehra günümüz şartlarında maddî anlamda vücuda getirilmesi için bir tür vakıf üniversitesi olarak mütevellî heyeti, rektörü, akademik personelin yanında işveren ve sivil toplum örgütlerinden temsilcilerin olduğu yönetim kurulu; fakülteleri ve araştırma enstitülerinden müteşekkil hale getirilmelidir. Zaman içerisinde kurumsallaşma arttıkça çeşitli kıtalarda kampüslerin inşasına gidilmelidir.

Alt yapının oluşturulması bağlamında; bir ön model olarak Risale- Nur dersaneleri Medresetüzzehra'nın hedeflerinin kısmen de olsa gerçekleştirildiği yerler olarak düşünülebilir. Din ve bilimin çatışmazlığının vurgulanması, buralarda mana-i harfi bakış açısının kazandırılması, tevhidî bakış açısının hakim kılınması, sosyal alanlarda hürriyetçi fertlerin yetiştirilmesinin hedeflenmesi gibi hususlar Medresetüzzehra'nın kazanım ve hedefleriyle örtüşmektedir. Bediüzzaman Said Nursî'nin ideal insan tipini hedeflediği Medresetüzzehra'nın örnek şahsiyetlerinin Nur dersanelerinde uygulanan sistemle yetiştirdiğini söylemek mümkündür.

Medresetüzzehra'yı oluşturacak potansiyel alan nur talebelerine aittir. Manevi anlamda Medresetüzzehra'nın hali hazırdaki kurucusu olan Nur talebeleri, eğitim dilini Yaratıcı'yı anlatan bir dil haline dönüştürmek, bütün metinleri fenni malumat, felsefi odun yığınlarından kurtarıp marifetullah eğitimine dönüştürmek, her alanda meşvereti esas kılmak hedeflerini içeren Medresetüzzehra'nın kuruluşunu gerçekleştirebilirlerse her alanda nasıl bir gelişme olacağını tahmin etmek zor değildir.

Yine Medresetüzzehra'nın şubeleri açısından Risale-i Nur'un yaklaşımı son derece özgündür. Risale-i Nur'da medrese-i Yusufiye ve medrese-i Nuriye olarak zikredilen mekanlar Medresetüzzehra'nın şubeleri olarak düşünülebilir. Yine Bediüzzaman'ın herkesin kendi evini bir medrese-i Nuriyeye çevirme önerisi ideal insan tipinin yetiştirilmesi için eğitimin her alana yayılması gerektiğini göstermesi bakımından önemlidir. Medrese-i seyyare nitelemesini hak edecek şekilde Bediüzzaman'ın her yeri, her alanı; mahkeme salonlarını, hapishaneleri vs. medreselere çevirmesi, oraları medrese olarak niteleyerek dersler vermesi son derece dikkat çekicidir.

Medresetüzzehra'nın oluşumu ile ilgili bütün imkanları her şartta kullanmak ve zamana göre pozisyon yenilemek gerekir. Bediüzzaman Said Nursî'nin 23. Söz'de tasvir ettiği muntazam sarayın katlarıyla ilgili uyarılama Medresetüzzehra için de yapılabilir. Buradaki, idare, eğitim, sanat ve son kat olarak da ibadet katlandırması eğitim basamaklarının öncüsü ve modeli olması açısından üzerinde durulması gereken bir husustur.

İnsanlığın bir medeniyet krizi yaşadığı noktasında düşünürlerin çoğu hem fikirdir. Geçmişte üç dinin bir medeniyet üretme şansı Endülüs'ün yıkılmasıyla yok edilmiştir. Endülüs üniversiteleri evrensel bir özellik kazanmış ama bu evrensellik yok edilmiştir. Medresetüzzehra bu evrensel özelliklere sahiptir. Medresetüzzehra kavramlara mana-i harfi bakış açısı ile yeni anlamlar yüklediğinden kavramları yeniden isimlendirerek bilim ürettikçe, her bir fennin kendi diliyle konuşmasını sağlayacak, ortak bir medeniyetin yolunu açacaktır.

Medresetüzzehra'nın Kuran temelli bir eğitim modeli olmasından dolayı 'me'hazdaki kudsiyet'e sahiptir. Medresetüzzehra Kuran'ın bu asırdaki temsilcisi olan Risale-i Nur temellidir. Risale-i Nur Kuran'a bağlıdır ve önerdiği metodlar da Kuranidir. Risale-i Nur'un önerdiği bu kudsiyete sahip eğitim modelini, Cenab-ı Hakkın Hz. Adem'e isimleri talim ettirmesine kadar dayandırmak mümkündür. Medresetüzzehra bir nevi Allah'ın isimlerinin talimidir, Esmâül Hüsnâ okuludur. Bediüzzaman Said Nursî Kuran'ı hem ilim hem dua hem de zikir kitabı olarak tarif etmektedir. Benzer ifadeleri Risale-i Nur için de kullanması dikkat çekicidir. Risale-i Nur bir Kuran modeli olduğuna göre, onun önerdiği Medresetüzzehra da bir Kuran modelidir. Risale-i Nur her yönüyle Nebvî modeli aksettirmektedir. Medresetüzzehra da nebevî modelin kurumsallaşmasıdır.

b. Kuruluş Yeri Seçimi

Medresetüzzehra gibi cihanşümul bir eğitim projesinin kurumlarının en uygun yerlere tesis edilmesi, tüm dünya Müslümanları açısından hayati derecede önem arz etmektedir. Medresetüzzehra'nın dünya çapındaki şubeleri ve kuruluş yerleri düşünüldüğünde en uygun kuruluş modelinin oluşturulması gerekliliği aşıkardır.

Medresetüzzehra'nın merkez şubesinin ve diğer şubelerin tesis edileceği en uygun konumu Bediüzzaman'ın belirtmiş olduğu kriterler ve muhtemel kuruluş yerleri dikkate alınarak belirlenebilir.

Çok kapsamlı ve çok yönlü bir proje olan Medresetüzzehra'nın nereye kurulacağı hususu noktasında Said Nursî bazı önerilerde bulunmaktadır. Bitlis merkezli, Van ve Diyarbakır'da kurulmasını önerdiği Medresetüzzehra'nın modern kuruluş yerleri analizleri açısından değerlendirildiğinde optimum düzeyde de bu yerlere kurulması uygun düşmektedir. Bu durum Bediüzzaman'ın teklifleriyle de örtüşmektedir. Buralardan sonra İstanbul, Tiflis, Isparta gibi muhtemel kuruluş yerleri düşünülmelidir.

Bediüzzaman ilk olarak vilayet-i şarkiye'nin merkezi olması gerektiğini ifade etmektedir. İkinci kriter, Hindistan, İran, Türkistan vs. gibi İslam merkezlerinin ortasını ifade etmektedir. Medresetüzzehra bu merkezlere yakınlık açısından düşünülmelidir. Diğer kriter olarak da Balkanları da içine alacak şekilde, Doğu bölgeleriyle birlikte Batı bölgelerini de kapsayan bir yer düşünülmektedir. Ulaşım yönlerinden yakınlık, kültürel birliktelik, kütüphane ve barınma imkanları, sosyal ihtiyaçlar vs. bir arada düşünüldüğünde ağırlıklı olarak Risale-i Nur'da geçen kelimelerin sıklığına ve önemine göre kriterler belirlendiğinde Bitlis, Van ve Diyarbakır öncelikli olarak öne çıkmaktadır.

Medresetüzzehra için kullanılan "Darulfununun içinde" ifadesinden yola çıkılarak merkezlerden birinin İstanbul olması gerektiği görülmektedir.

c. Yayın Organları

Gazete, dergi, elektronik veri tabanları, sosyal medya, panel konferans, kongre, sempozyum vs. çağın bütün iletişim imkanları Medresetüzzehra'nın yayın organı olarak düşünülebilir. Risale-i Nur'a göre yayın yapan gazete, dergi, kitap, tv. ve radyolar da Medresetüzzehra'nın yayın organıdır.

*Gazete, dergi,
elektronik veri
tabanları, sosyal
medya, panel
konferans, kongre,
sempozyum vs.
çağın bütün
iletişim imkanları
Medresetüzzehra'nın yayın
organı olarak
düşünülebilir.*

Medresetüz-
zehra'nın nitelikli
insan gücü
yetiştirilmesi
yanında dünya
popülasyonunun
yaşadığı
buhranlara,
psikolojik
sorunlara, aşırı
tüketime, çevre
kirliliğine, dünya
kaynaklarının
hovardaca
kullanılmamasına
ilişkin Risale-i
Nur'dan hareketle
içeriklerin
oluşturulması
sağlanmalıdır.

6. Sonuç ve Öneriler

Bediüzzaman'ın hayatının gayelerinden biri olan Medresetüzzehra projesi hayata geçmeyi beklemektedir. Günümüz mevzuatı açısından anayasanın şu anki durumu böyle bir üniversitenin kurulmasını zorlaştırırsa da bu durum ilgili çalışmaların yapılmaması, böyle bir üniversite hedefinden vaz geçilmesi anlamını taşımamaktadır. Yukarıda zikredildiği şekilde Medresetüzzehra'nın alt yapısını oluşturacak çalışmaların yapılması gerekir.

Medresetüzzehra'nın seçkin ve talep gören bir konuma gelmesi için piyasa şartlarına hitap eden akademik programlara sahip olması gerekir. Bunun için başta İslam dünyasından olmak üzere dünya ülkelerinden ders vermek isteyen öğretim üyelerine ve öğrencilere açık hale getirilmesi gerekir.

Medresetüzzehra'da fen bilimleri ile sosyal bilimlerin Risale-i Nur'la entegrasyonunu sağlayacak farklı bir model ortaya konmalıdır. Bu noktada Risale-i Nur metinleri öncü metinler olarak kabul edilmelidir.

Medresetüzzehra'nın nitelikli insan gücü yetiştirilmesi yanında dünyanın yaşadığı buhranlara, psikolojik sorunlara, aşırı tüketime, çevre kirliliğine, dünya kaynaklarının hovardaca kullanılmasına ilişkin Risale-i Nur'dan hareketle içeriklerin (projeler, çalıştaylar, akademik sempozyum, panel vb.) oluşturulması sağlanmalıdır.

Kurulacak üniversitede mektep, medrese ve tekke ihtiyacını karşılayan ders alanları oluşturulmalı, bunların bütünleşmesi sağlanmalı, bunu yapabilecek nitelikte öğretim üyeleri yetiştirilmelidir. Zorunlu ve seçmeli ders alanları farklı disiplinleri içerecek şekilde Medresetüzzehra'nın ana kriterleri göz önünde bulundurularak oluşturulmalıdır.

Eğitim programları sadece bilgi temelli değil, beceri, yetkinlik, tutum ve değerleri de içerecek şekilde düzenlenmeli, öğretim ortamı öğrenci merkezli ve demokratik ortamlar olarak dizayn edilmelidir.

Hızlı değişimin ve teknolojik gelişmelerin olduğu çağımızda bu okullar çağın bütün gelişmelerini ve imkanlarını takip edecek ve kullanacak tarzda tasarlanmalıdır.

Modern öğretim metodlarını da içeren Risale-i Nur metinlerindeki temsili hikayeler, teşbihler, analogiler, temsilat-ı Kuraniye bu okullarda okutulacak kitapların da yöntemlerinden biri olmalı ve Risale-i Nur metinleri ders kitaplarının öncü metinleri kabul edilmelidir.

Sosyolojik açıdan her anlayışın kendi dil ve tavrını oluşturduğundan hareketle Medresetüzzehra'da Kurânî yaklaşımı ve nebevî metodu ifade etmek üzere kendi dilimizi ve üslubumuzu oluşturmalıyız ve bunu topluma mal etmeliyiz. İslam toplumlarının günümüz itibarıyla sanat ve edebiyat alanında çok eksik olduğu nazara alınarak bu alanlardaki boşluklar da doldurulmalıdır.

Bediüzzaman Said Nursî'nin "Kırk sene ömrümde, otuz sene tahsilimde yalnız dört kelime ile dört kelam öğrendim" cümlesiyle dile getirdiği kazanımlar olarak "mana-ı harfi, mana-ı ismî, niyet ve nazar" kelimeleri ile

---

“ben kendime malik deęilim”, “ölüm haktır”, “Rabbim birdir” ve “ene ile ta-
bir edilen benlik Cenab-ı Hakkın sıfatını, şuanatını bilmek için bir santral
ve bir vahid-i kıyasidir” kelimeleri Medresetüzzehra’nın hedef ve kazanım-
ları olarak belirlenmeli, bunlar İslam kültürünü ve sanatını yansıtan bir yazı
ile Üniversite’nin her şubesinin ve binasının kapısına yazılmalıdır.

